

Socialmedicinskt i statsverkspropositionen

Socialdepartementet

Mödrahjälp

Anslag 1958/59	5.000.000 kronor
Förslag 1959/60	5.500.000 kronor

Socialstyrelsen hade i petita för 1959/60 begärt den avsevärda höjningen av 11 miljoner kronor till mödrahjälpen, såsom även skedde föregående år. Föredraganden hänvisade till vad som i denna fråga yttrats i föregående statsverksproposition rörande mödrahjälpens ställning i vårt sociala system och dess utformning i vissa hänseenden. På grund av de synpunkter som anförts av riksdagens revisorer ifråga om socialvården och socialpolitiken hade chefen för socialdepartementet tillkallat utredningsmän för en socialpolitisk översyn. Innan en omprövning av bl. a. mödrahjälpen kommer till stånd bör den grundläggande utredningen vara klar. Därför föreslås endast höjning med $\frac{1}{2}$ miljon i årets proposition.

Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor

Anslag 1958/59	4.625.000 kronor
Förslag 1959/60	4.640.000 kronor

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag med 1.700 kronor om året för hemvårdarinnor som är anställd för tjänstgöring motsvarande minst $\frac{3}{4}$ av full tjänstgöringstid. Enligt socialstyrelsen må statsbidrag för år 1959 beviljas till avlönande av högst 3.500 heltidsanställda eller däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor. De preliminära uppgifterna från landstingen och städerna visar att anslag kommer att utgå till det nämnda antalet hemvårdarinnor.

Föredraganden påpekar att avlösning av nu ifrågavarande statsbidrag till hemvårdarinnor blivit ifrågasatt i proposition för förenklad statsbidragsgivning 1957. Det har emellertid ansetts att statsbidraget bör kvarstå ytterligare några år, dock inte längre än till den 1 juli 1960. Socialstyrelsens anslagsberäkning har därför godtagits.

Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem

Anslag 1958/59	10.000.000 kronor
Förslag 1959/60	7.000.000 kronor

Enligt socialstyrelsens beräkning väntas 1959/60 70 byggnader med 2.438 vårdplatser bli färdigställda. Socialstyrelsen hemställer att anslaget upptages med oförändrat 10 miljoner kronor.

Departementschefen finner att med socialstyrelsens beräkning en reservation om minst 2 miljoner kronor måste finnas vid utgången av innevarande budgetår. Anslagsbeloppet kan till följd härav sättas ned varför departementschefen föreslår 7 miljoner i anslag för nästa budgetår.

Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem

Anslag 1958/59	90.300 kronor
Förslag 1959/60	91.900 kronor

Staten bidrar i huvudsak till hälften av kostnaderna för undervisningen som omhänderhas av Svenska socialvårdsförbundet. Stipendier för bestridande av utgifter för kost under den till internat förlagda första läskursen bekostas helt av landstingen. Den av statsmakterna planerade dubbleringen av samtliga årskurser kommer enligt Svenska socialvårdsförbundets meddelande att genomföras helt under budgetåret 1959/60.

Allmänna barnbidrag

Anslag 1958/59	734.000.000 kronor
Förslag 1959/60	729.000.000 kronor

Socialstyrelsen räknar med att vid mitten av budgetåret skall finnas 1.835.000 till allmänt barnbidrag berättigade barn. Antalet barn i åldern 0—16 år i december 1959 kan preliminärt beräknas till 1.822.000. Barnbidragen började utbetalas budgetåret 1948/49. Alltsedan har antalet barn i bidragsåldern, d. v. s. upp till 16 år, varit i stigande. Innevarande budgetår har dock en mindre tillbakagång inträtt. För näs-

ta budgetår beräknar socialstyrelsen en nedgång med cirka 20.000 barn. Minskningen kommer sannolikt att fortsätta.

Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag

Anslag 1958/59	9.500.000 kronor
Förslag 1959/60	16.000.000 kronor

Socialstyrelsen erinrar om att maximibeloppet för bidragsförskott fr. o. m. den 1 juli 1957 höjts från 600 till 720 kronor för år. Samtidigt har en generell uppräknings av familjerättsliga underhållsbidrag ägt rum. Styrelsen upprepar nu sitt även för innevarande budgetår framställda förslag om höjning av maximibeloppet för bidragsförskott till 1.200 kronor per år. Styrelsen anser att en sådan uppräknings till belopp som motsvarar de faktiska barnkostnaderna skulle effektivt förbättra de ensamstående mödrarnas förhållanden. Förslaget avböjes av departementschefen, som dock på grund av tidigare beslutade åtgärder och finansiella konsekvenser av dem höjer anslaget till 16 miljoner kronor.

Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård

Anslag 1958/59	3.800.000 kronor
Förslag 1959/60	4.200.000 kronor

Statsbidrag utgår till daghem, eftermiddags-hem, förskolor och jordbruksdaghem, som drives av kommuner, föreningar eller industriföretag. Enligt socialstyrelsen sökes statsbidrag för innevarande år av 848 institutioner för halvöppen barnavård. Styrelsen beräknar att antalet institutioner nästa budgetår skall öka med ytterligare omkring 50 med motsvarande ökning av personal. Statskontoret finner det mindre sannolikt att antalet anstalter skall öka, på det sätt som socialstyrelsen förutsatt, och vill därför begränsa anslaget till max. 4.400.000 kronor. Föredraganden anser att bidragens storlek bör bedömas från mera allmänna utgångspunkter och icke såsom en automatisk anknytning till de faktiska personallönerna. Han ansluter sig i princip till socialstyrelsens förslag för stödande av verksamheten men begränsar anslaget till 4,2 miljoner kronor.

Ferieresor för barn

Anslag 1958/59	2.100.000 kronor
Förslag 1959/60	2.000.000 kronor

Resor bekostas till enskilt ordnad ferievistelse, vilka av barn och dess vårdare till någon del företages med järnväg, av statsmedel till den del resekostnaden för varje person fram och åter överstiger 5 kronor. I vissa fall bestri-des resekostnaderna helt av statsmedel. Antalet resor till enskilt ordnad ferievistelse för barn var år 1956 cirka 27.000 och för vårdare cirka 17.000. År 1957 företogs sådana resor av cirka 23.000 barn och 14.000 vårdare.

Antalet koloniresor för barn var 1956 drygt 31.000, 1957 29.000. Socialstyrelsen föreslår höjning av anslaget baserat på en höjning av inkomstgränsen och ett slopande av karensavgift på 5 kronor. Föredraganden motsätter sig de ändrade beräkningsgrunderna, innebärande en minskning av anslaget med 100.000 kronor.

Ferieresor för husmödrar

Anslag 1958/59	1.000.000 kronor
Förslag 1959/60	1.000.000 kronor

Socialstyrelsen upplyser att under år 1957 ersättning beviljats 11.399 husmödrar för vistelse i enskilda hem samt 9.443 gäster vid semesterhem. Motsvarande siffror för 1956 var något större. Även i detta fall föreslår styrelsen höjning av inkomstgränsen etc. och höjning av anslaget. Föredraganden påpekar att en sakkunnig utredning pågår med översyn av de statliga åtgärderna på husmoderssemesterns område. Därför föreslås oförändrat anslag.

Bidrag till driften av barnkolonier

Anslag 1958/59	1.700.000 kronor
Förslag 1959/60	1.700.000 kronor

Socialstyrelsen har påpekat att det begränsade anslaget har medfört nedskärningar i bidraget för barn och dag och att bidrag emellanåt helt måst nekas. På grund av de ökade driftskostnaderna vid kolonierna har standarden vid desamma inte alltid kunnat hållas på önskvärd nivå, säger socialstyrelsen. Styrelsen har därför sedan 1952 talat för en höjning av driftsbidraget till vanliga kolonier från 1 krona till 1 krona och 50 öre för barn och dag. I enlighet härmed föreslås en höjning av statsbidraget med 400.000 kronor.

Med hänsyn till viss pågående försöksverk-

samhet, av vilken slutsatser ännu ej kan dragas, föreslår föredraganden att medelsanvisningen bör bestå utan ändring.

Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården

Departementschefen anför att man i avvaktan på ställningstagande till de av kommittén för ungdomsskolorna framlagda förslagen, vilka kan påverka bedömningen av anslagsbehovet, bör upptaga anslag i propositionen endast till preliminärt beräknade belopp.

Avlöningar

Förslagsanslag 8.160.000 kronor

Omkostnader 4.619.000 kronor

Engångsanskaffning av inventarier 110.000 kronor

Provisoriska förläggningar 500.000 kronor

I omkostnader till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården föreslås i avvaktan på särskild proposition i ämnet ett förslagsanslag på 4.619.000 kronor.

Nykterhetsvård

Bidrag till statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare

Anslag 1958/59 1.042.000 kronor

Förslag 1959/60 1.124.000 kronor

Ombyggnadsplaner för anstalten har i princip godkänts av 1956 års riksdag. Därigenom skulle icke nya vårdplatser vinnas utan upprustning till en modern anstalt företagas. På grund av den akuta vårdplatsbristen har emellertid beslutats att planerad öppen vårdavdelning i första hand med 34 platser skall uppföras. Härigenom erhålles provisoriskt fr. o. m. 1959 års början en utökning av platsantalet från 110 till 144. Den nya slutna vårdpaviljongen beräknas bli färdig den 1 juli 1959. Ytterligare utökning av platsantalet (till 184) avböjes av anstaltsstyrelsen som för nästa budgetår beräknar ett platsantal av 144. Även departementschefen anser att tillkomsten av de återstående nya vårdavdelningarna om möjligt icke skall medföra ett fortsatt bibehållande av vårdplatserna i de gamla förläggningarna.

Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare

Anslag 1958/59 261.000 kronor

Förslag 1959/60 406.000 kronor

Anslagsberäkningen grundar sig på uppgifter från byggnadsstyrelsen om att den slutna avdelningen med 25 vårdplatser och den öppna avdelningen med 50 vårdplatser jämte fritidsbyggnaden skall kunna vara färdiga att tas i bruk hösten 1959 och att anläggningen i sin helhet skulle kunna vara färdig under våren 1960. Det förutsättes att verksamheten bör påbörjas så snart den slutna avdelningen kan beläggas. Förslag till fullständig personalstat för anstalten beräknas till budgetåret 1960/61.

Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

Reservationsanslag 1958/59 1.250.000 kronor

„ 1959/60 1.150.000 kronor

Enligt socialstyrelsens beräkning uppgick platsbristen vid de allmänna anstalterna den 1 oktober 1957 till cirka 480 platser. Den 1 januari 1958 hade bristen ökat ytterligare till 578 platser. Efter någon lättnad ökade bristen åter och uppgick den 1 oktober 1958 till 256 platser. Det totala platsbehovet beräknades per 1 oktober 1957 vara 2.013, den 1 oktober 1958 2.145 platser.

Departementschefen erinrar om att statsmakternas beslut i olika frågor på nykterhetsvårdens område under de senaste åren kännetecknats av en strävan att åstadkomma en förskjutning till förebyggande öppen vård på ett tidigt stadium vid alkoholmissbruk.

Antalet platser på de erkända anstalterna uppgick den 1 juli 1958 till 1.766. Socialstyrelsen beräknar för nästa budgetår en ökning med 309 platser på grund av redan meddelade beslut samt inkomna ansökningar om statsbidrag.

Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder

Anslag 1958/59 12.000.000 kronor

Förslag 1959/60 13.500.000 kronor

Statsbidraget utgör fr. o. m. den 1 juli 1957 75 % av de godkända kostnaderna för sådan verksamhet beträffande vilken ersättning eller bidrag av statsmedel ej utgår i särskild ordning. En ökning med 3 miljoner av statsbidragsberättigade utgifter skedde år 1956—57.

Det kan ej med säkerhet bedömas huruvida den kraftiga stegringen kommer att fortsätta. En ytterligare stegring kan dock väntas av den stimulans som statsbidragets höjning från 60 till 75 % torde medföra. Den kostnadskrävande utbyggnaden av alkoholpolikliniker kommer sannolikt att fortgå i ökat tempo. Stegrade utgifter kommer antagligen att konstateras till följd av ökad omfattning av ingripande mot begynnande alkoholmissbruk.

Bidrag till länrörelsen

Anslag 1958/59	50.000 kronor
Förslag 1959/60	100.000 kronor

Socialstyrelsen finner det beklagligt att länrörelsen icke kommer i åtnjutande av mera omfattande ekonomiskt stöd av staten än vad som skett. Den ekonomiska svagheten hämmar länrörelsens möjligheter. Departementschefen har av kostnadsskäl icke varit beredd att ta ställning till nykterhetsvårdsutredningens förslag om ändrade grunder för statsbidrag till länrörelsen. Samma ståndpunkt vidhålles fortfarande men något ökat stöd föreslås.

Arbetsmarknadsstyrelsen *Arbetskliniken i Stockholm*

Anslag 1958/59	255.400 kronor
Förslag 1959/60	285.000 kronor

Departementschefen finner viss höjning av anslaget motiverat på grund av ökade avlöningskostnader för ny verkstadsbarack, utbyte av försliten materiel m. m.

Bidrag till kommunal och enskild arbetsvårds- verksamhet

Från anslaget utgår statsbidrag till vissa för partiellt arbetsföra avsedda institutioner nämligen träningsverkstäder, verkstäder för skyddad sysselsättning och verkstäder för halvskyddad sysselsättning. Bidraget utgår med högst 40 eller i särskilda fall 45 % av avlöningsförmånerna enligt vissa lönegrader. Under 1957 arbetstränades vid träningsverkstäder och i skyddad sysselsättning 3.421 klienter. Verksamheten under 1958 torde komma att öka i samma omfattning som under 1957. Antalet tillgängliga platser vid årets slut beräknas till omkring 2.400. Under år 1959 har planerats för ett tiotal nya institutioner med sammanlagt cirka 200 platser.

Sjuk- och yrkesskadeförsäkring m.m.

Riksförsäkringsanstalten

Avlöningar

Anslag 1956/59	8.454.700 kronor
Förslag 1959/60	8.538.300 kronor

I yrkandena beträffande löner vid anstalten begäres inrättande av en överdirektörsbefattning, vars innehavare skall fungera som sous-chef för verket. Arbetskraft vid anstalten har måst tas i anspråk för utredningsarbete och fortlöpande ändringar i sjukförsäkringslagstiftningen. Betungande har även varit arbetet med remissutlåtandet rörande nämnda lagstiftning m. m. Detsamma har gällt beredningen för de internationella socialförsäkringskonventionerna. Anstalten begär bl. a. även en byrådirektörstjänst vid sin statistiska byrå. Även annan förstärkning av personalstaten yrkas av anstalten.

Departementschefen är dock inte beredd att i nuvarande läge förorda de av riksförsäkringsanstalten yrkade personalförstärkningarna. En avsevärd personalökning förutses däremot för omläggning av riksförsäkringsanstaltens debiterings- och uppbördsverksamhet för att anstalten även skall kunna påtaga sig debiteringen inom en allmän tilläggspensionering. Sambandet med pensionsreformen gör det svårt att på nuvarande stadium beräkna fördelningen av kostnaderna på olika myndigheter etc. Ej heller förslagen till lönereregleringar kan tillstyrkas av departementschefen.

Bidrag till sjukkassor m. m.

Anslag 1958/59	255.000.000 kronor
Förslag 1959/60	265.000.000 kronor

Förslaget grundar sig på uppgifter rörande sjukkassornas utgifter under budgetåret 1957/58 samt på den antagna framtidsutvecklingen. Med hänsyn till folkökning etc. beräknas en årlig ökning med 2 % av sjukkassornas utgifter. Ifråga om läkemedelsersättningen föreligger en tendens till större ökning än som föranledes av befolkningsutvecklingen. Ifrågavarande utgifter beräknas därför öka med 15 % årligen. Enligt departementschefen överväges för närvarande vissa utredningsförslag som berör avgränsade delar av sjukförsäkringen. Man har att räkna med ändrade regler för resekostnadsersättning samt införande av ersättning för arbetsvårdande åtgärder. Proposition härom är att vänta längre fram i vår. De ändringar som

kan komma att vidtagas i sjukkassetaxan beräknas icke medföra sådan kostnadsökning, att anslagsberäkningarna påverkas därav.

Yrkesinspektionen

Anslag 1958/59 3.568.900 kronor

Förslag 1959/60 3.608.100 kronor

För närvarande finnes inom yrkesinspektionen sex läkare anställda. X och XI distriktet, d. v. s. de fyra nordligaste länen, saknar fortfarande egna läkare. Efter inrättande av medicinsk högskola i Umeå kommer tillgång att finnas till en yrkeshygieniskt och yrkesmedicinskt inriktad läkare i Umeå.

Departementschefen förordar att medel beräknas för anlitande av ytterligare en läkare avsedd för XI distriktet. Arbetarskyddsstyrelsens förslag till löneregleringar kan icke tillstyrkas av departementschefen.

Inrikesdepartementet

Medicinalstyrelsen

Avlöningar

Anslag 1958/59 3.936.000 kronor

Förslag 1959/60 4.043.000 kronor

Medicinalstyrelsen begärde i anslag till personalförstärkningar och löneregleringar en sammanlagd summa av 317.000 kronor.

Departementschefen medger att den snabba utvecklingen på hälso- och sjukvårdens område naturligen medfört att nya arbetsuppgifter kommit att åvila medicinalstyrelsen såsom det högsta ledande och samordnande organet på området. Av styrelsens äskanden har departementschefen dock endast kunnat godtaga en anslagsökning på 107.000 kronor. Det ökade arbetet på avdelningen rörande utländska läkares arbetsförhållanden kommer att fortsätta. Sjuksköterskeavdelningens personal har visat sig otillräcklig. En ytterligare förstärkning av personalen för handläggning av byggnadsärenden på sinnessjukvårdsbyrån erfordras.

Cancerregistret har varit i verksamhet i nära 8 månader. Den tilldelade personalen för registret, en deltidсанställd läkare, en amanuens under halva budgetåret samt ett kontorsbiträde, är helt otillräcklig. Endast med hjälp av anslag från Riksföreningen mot cancer har arbetet överhuvudtaget kunnat bedrivas. Den statistiska bearbetningen av materialet kan börja vid årsskiftet 1958/59.

Provinsialläkarväsendet

Anslag 1958/59 16.100.000 kronor

Förslag 1959/60 16.200.000 kronor

Den 1 juni 1958 hade 592 provinsialläkardistrikt inrättats. Av de inrättade tjänsterna är fränsett rutinvakanta och 8 blockerade tjänster, 88 befattningar utan ordinarie innehavare vid tiden för propositionens tryckning. Vakanserna har kraftigt ökat under de senaste åren. Återhållsamhet måste därför iakttagas med inrättande av nya ordinarie provinsialläkartjänster.

Fr.o.m. budgetåret 1956/57 har 3 tjänster som biträdande provinsialläkare försöksvis inrättats. Det stora antalet vakanta distrikt gör att medicinalstyrelsen endas beräknar avlöningar för högst 575 provinsialläkare. Medicinalstyrelsen begär att 10 nya tjänster som biträdande provinsialläkare skall inrättas nästa budgetår. Departementschefen avböjer detta men förklarar sig beredd på förslag av styrelsen i enstaka fall föreslå inrättande av sådana distrikt.

Anställande av civila reservläkare

Anslag 1958/59 165.000 kronor

Förslag 1959/60 250.000 kronor

Medicinalstyrelsen meddelar att samtliga 30 befattningar som tidigare beslutats är besatta. Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket har i promemoria i november 1957 föreslagit en ökning av dessa befattningar till 60. Varje reservläkare ger möjlighet för 2 provinsialläkare att uttaga 1 månads semester. Departementschefen anser önskemålet om en ökning av reservläkarkadern starkt berättigad. Tveksamhet råder dock om ett ökat antal tjänster kan besättas. Av denna anledning begränsar sig departementschefen till att föreslå sammanlagt 45 reservläkartjänster d.v.s. för nästa budgetår en ökning med 15 tjänster. Departementschefen erinrar i detta sammanhang om det beslut som 1958 fattats varigenom värnpliktiga som fullgjort vikariatstjänstgöring som provinsialläkare i svårbesatta distrikt inom Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län under 60 dagar i följd skall kunna få tillgodoräkna sig denna tjänst med motsvarande avkortning av värnpliktstiden. I början av december 1958 hade ett 60-tal läkare anmält sig hos medicinalstyrelsen för en sådan tjänstgöring under år 1959. Detta innebär att provinsialläkartjänster i svårbesatta Norrlandsdistrikt i en omfattning motsvarande 10 hel-

årstjänster på detta sätt kommer att kunna uppehållas med vikarie under året.

Statens sinnessjukhus

Anslag 1958/59	140.500.000 kronor
Förslag 1959/60	149.000.000 kronor

Medicinalstyrelsen hemställer att anslaget uppräknas med 9.321.000 kronor.

I motiveringarna för det ökade anslaget framhålles att verksamheten vid sinnessjukhusen på senare år förändrats både till omfattning och innehåll. Genom Gullberna sjukhus har en ökad tillgång på vårdplatser kommit till stånd. Den kvantitativt ökade verksamheten beror dock framför allt på det ökade antalet intagningar per år. Detta uppgick 1950 till 8.797 och år 1957 till 13.550 patienter. Ett växande antal fall har kunnat utskrivas tack vare ny medicinsk terapi, varigenom platser friställts för ett klientel med kortare vårdtider. En förskjutning har ägt rum i fråga om klientlets diagnostiska sammansättning i riktning mot mer akuta sjukdomstillstånd. Denna förändring av sjukdomarnas art kräver en annan och bättre diagnostisk och terapeutisk utrustning. Framför allt kanske detta gäller de klinisk-kemiska laboratoriemöjligheterna och röntgenundersökningarna. Dessutom tillkommer nya psykologiska testningsmetoder, varigenom kräves ett antal psykologtjänster vid mentalsjukhusen. Men även vården av det kroniska klientelet, som alltjämt belägger flertalet av vårdplatserna, kräver ökade insatser. Även för dessa fall har de medicinska förutsättningarna ändrats. Stora förbättringar kan ernås genom en intensifierad behandling. Dessutom kräves en utbyggd kuratorsverksamhet och insatser för ökad och förbättrad sysselsättnings- och arbetsterapi. För nytillkomna vårdplatser föreslår medicinalstyrelsen 69 tjänster och ifråga om sjukvårdspersonal för befintliga vårdplatser föreslås en utökning med 469 tjänster. Bland dessa förekommer 1 chefspsykolog, 4 psykologer, 2 yrkeslärare och 7 sociala kuratorer.

Departementschefen hänvisar till mentalvårdsdelegationens nyligen avlämnade betänkande och lämnar vissa uppgifter ur detsamma. Med vissa motiveringar begränsar departementschefen förslaget om personal för nytillkommande vårdplatser till 42 och för befintliga platser till 288. Departementschefen avböjer sålunda inrättande av heltidsanställda psy-

kologtjänster, tillstyrker endast 3 nya tjänster som kuratorer och 3 sjukgymnasttjänster. En jämförande tablå visar att medicinalstyrelsens förslag till utökning av antalet tjänster för budgetåret 1959/60 totalt ifråga om läkare, sjukvårdspersonal, kontors- och ekonomipersonal belöper sig till 646 tjänster. Av dessa har departementschefen kunnat acceptera förslag om utökning med 330 tjänster.

Till utrustning av nya sinnessjukhus m.m. föreslår departementschefen att i avbidan på särskild proposition i ämnet måtte beräknas ett reservationsanslag av 3.120.000 kronor.

Bidrag till uppförande eller inrättande av psykiatriska avdelningar vid lasarett

Anslag 1958/59	400.000 kronor
Förslag 1959/60	400.000 kronor

På grund av reservation av tidigare anslag fanns vid budgetårets början 1958/59 ett belopp av över 1 miljon kronor disponibla.

Departementschefen erinrar om den utredning som tillsatts hösten 1957 för frågan om de ekonomiska villkoren för överförande av huvudmannaskapet för mentalsjukvården till landstingen och städerna utanför landsting. De sakkunniga har prövat frågan om ett sammanförande av de nu utgående statsbidragen till mentalsjukvården i allmänhet med de nya bidrag som kan komma att föreslås för den egentliga sinnessjukvården. Departementschefen ifrågasätter om inte tidpunkten nu är inne att göra en översyn också av gällande bestämmelser om statsbidrag för kroppssjukvården för att uppnå en förenkling ur administrativa synpunkter. Ett enhetligt bidrag avseende större delen av hälso- och sjukvården borde åsyftas. Med hänsyn härtill kommer inom kort samtliga hithörande spörsmål att närmare övervägas.

Karolinska sjukhuset

Avlöningar

Anslag 1958/59	33.546.000 kronor
Förslag 1959/60	34.927.000 kronor

Direktionen för sjukhuset hemställer i augusti 1958 att anslaget höjes med 2.158.000 kronor. För undervisning och forskning begär direktionen nyinrättande av 8 läkartjänster. I övrigt avser de ökade anslagskraven i huvud-

sak ett stort antal sjuksköterskor och biträdestjänster vid sjukvårdsavdelningar, laboratorier och kanslier.

Serafimerlasarettet

Avlöningar

Anslag 1958/59	9.370.000 kronor
Förslag 1959/60	9.709.000 kronor

Direktionen för Karolinska sjukhuset hemställer att anslaget höjes med 623.000 kronor. En viss beskärning av yrkandena har alltså skett i departementsbehandlingen.

Akademiska sjukhuset, Uppsala

Avlöningar

Anslag 1958/59	2.861.000 kronor
Förslag 1959/60	3.063.000 kronor

Direktionen för sjukhuset har hemställt att anslaget borde höjas med 149.000 kronor. Departementschefen förklarar sig väl medveten om behovet att förstärka läkarorganisationen vid Akademiska sjukhuset. En jämförelse med landets övriga undervisningssjukhus visar att färre läkare med hänsyn till patientomsättningen förekommer i Uppsala. Direktionen hade påpekat att en *socialmedicinsk institution* kommer att under budgetåret uppföras vid sjukhuset. För närvarande finnes endast en biträdande lärarbefattning i ämnet. Socialmedicinen har ett av de stora kliniska undervisningsämnena, varför undervisningen inte kan meddelas av läraren ensam. Härtill kommer de praktiska sjukvårdsuppgifterna. Medicinska fakulteten har i sina petita för budgetåret 1959/60 hemställt om inrättande av en professur i ämnet. I basorganisationen ingår enligt proposition nr 212/54 en klinisk amanuensis tjänst, vilken för Uppsalas del bör utbytas mot en förste underläkartjänst. Medicinalstyrelsen hade ur sina synpunkter tillstyrkt direktionens samtliga äskanden, likaså kanslern för rikets universitet. Yrkandet om inrättande av professur i socialmedicin för nästa budgetår har helt förbigåtts av departementschefen, varför sådan professur alltså icke kommer till stånd under nästa budgetår.

Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund

Anslag 1958/59	2.000.000 kronor
Förslag 1959/60	2.150.000 kronor

Ifråga om grunderna för detta bidrag hänvisas till 1943 års statsverksproposition. Ingen erinran göres mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet.

Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.

I gällande riksstat finnes uppfört ett reservationsanslag av 4.500.000 kronor. Frågan om anslag för nästa budgetår har ännu ej färdigberetts. I anledning härav begärs ett preliminärt beräknat belopp som anslag under nästa år på 5.840.000 kronor.

Bidrag till Malmö allmänna sjukhus

Anslag 1958/59	2.790.000 kronor
Förslag 1959/60	4.000.000 kronor

I oktober 1952 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten och Malmö stad angående den medicinska undervisningen vid Malmö allmänna sjukhus. Detta avtal finns upptaget i propositionen nr 148/52. 1956 års riksdag har vidare godkänt vissa grunder för samarbete med Malmö stad rörande medicinsk undervisning vid de patologiska och bakteriologiska institutionerna vid Malmö allmänna sjukhus. (Prop. nr 94/1956) Vid beräkning av statens budgetanslag har följande intressanta uppgifter lämnats. De totala driftskostnaderna vid sjukhuset uppskattas till 32.700.000 kronor, antalet vård dagar vid undervisningsklinikerna uppskattas till 260.000 och kostnaden per vård dag och patient beräknas till 74 kronor.

Till sammanlagda kostnader för byggnader och utrustning under år 1959 erfordras 3.910.000 kronor varav statens andel utgör 977.500 kronor.

Bidrag till Göteborgs stad till driften av för undervisningsändamål upplåtna sjukhus

Anslag 1958/59	4.000.000 kronor
Förslag 1959/60	5.000.000 kronor

Gällande avtal mellan staten och Göteborgs stad angående den medicinska högskolan i Gö-

teborg finnes upptaget i proposition nr 221/1948. Detta avtal har i juni 1957 uppsagts av Göteborgs stadsfullmäktige, varigenom avtalet upphör att gälla fr.o.m. den 30 juni 1959. Genom beslut i mars 1958 har Kungl. Maj:t uppdragit åt en förhandlingskommission att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Göteborgs stad om ett nytt avtal. Under tiden gäller en mellan parterna träffad interimistisk överenskommelse.

Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg

Anslag 1958/59	2.775.000 kronor
Förslag 1959/60	3.800.000 kronor

Departementschefen föreslår anslag till fullföljande av mikrobiologiska institutionens byggnad, nybyggnad för hudklinik, ombyggnad av kvinnoklinik I samt tillbyggnad till pediatrika kliniken och förbättring av dess lokalförhållanden. Däremot kan departementschefen icke tillstyrka kostnader för tillbyggnad av den psykiatriska kliniken och kan ej heller biträda förslaget om utförande av detaljrönningar och utredningsarbeten rörande ett laboratoriecentrum.

Bidrag till vissa driftskostnader vid lasarettet i Umeå

Förslagsanslag för 1959/60	650.000 kronor
----------------------------	----------------

Genom beslut i februari 1958 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten och Västerbottens läns landsting angående inrättandet av en medicinsk läroanstalt i Umeå m. m. Det närmare innehållet i detta avtal finnes i proposition nr 188/1957.

Undervisning vid lasarettet av medicine kandidater beräknas ta sin början den 1 januari 1959. Antalet vård dagar under år 1959 på av undervisningen disponerade vårdplatser beräknas till cirka 92.000. Vård dagskostnaden vid lasarettet för 1959 beräknas till 70 kronor.

Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå

Reservationsanslag för 1958/59	53.000 kr
„ „ 1959/60	2.710.000 kr.

Förslaget är i överensstämmelse med organisationskommitténs för den medicinska högsko-

lan i Umeå hemställan. Kostnaderna gäller ändringsarbeten beträffande lokaler för ämnena hud- och könssjukdomar, nervsjukdomar, öron-, näs- och halssjukdomar samt för psykiatri, barnsjukdomar och barnpsykiatri. Lika så tillkommer byggnadskostnader för ett djurlaboratorium.

Under nästa budgetår kommer även det andra uppbyggnadsskedet i högskolans plan att påbörjas. Detta innefattar byggnadsarbeten för bakteriologi och patologi samt programskrivning och skisser med kostnadsberäkning för byggnad avsedd för klinisk fysiologi, klinisk kemi och medicinsk kemi.

Bidrag till vanförestalter m. m.

Anslag 1958/59	9.100.000 kronor
Förslag 1959/60	8.800.000 kronor

Genom beslut i juni 1958 har Kungl. Maj:t uppdragit åt särskild utredningsman att företa vissa organisationsundersökningar vid vanförestalterna och Eugeniahemmet i anslutning till beslutad arbetstidsförkortning. Utredningen väntas bli färdigställd i början av år 1959, varefter Kungl. Maj:t beräknas ha befogenhet att inrätta de tjänster som oundgängligen erfordras i anledning av utredningen.

Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettssavdelningar m. m.

Anslag 1958/59	2.800.000 kronor
Förslag 1959/60	3.400.000 kronor

Medicinalstyrelsen hemställer att anslaget ökas med 600.000 kronor vilket godkänts av departementschefen.

Statens institut för folkhälsan

Avlöningar

Anslag 1958/59	3.260.000 kronor
Förslag 1959/60	3.330.000 kronor

I sina änskanden har institutets styrelse hemställt att löneanslaget höjes med 257.000 kronor. Till allmänhygieniska avdelningen yrkas bl. a. en ny tjänst som biträdande avdelningsföreståndare, en laborator- och en förste kemisttjänst. Styrelsens motiv för sina yrkanden måste här förbigås liksom en rad yttranden av sakkunniga och utredningsmän. Departementschefen konstaterar att förslag efter verkställd överarbetning av tidigare utred-

ning framlagts av departementet i prop. nr 83/1958. Härvid hade viss välvilja uttalats för upprustning av institutets personella och lokala resurser men inrättande av nya tjänster borde ske först efter ytterligare prövning av behovet och i takt med resurserna. Folkhälsoinstitutet fungerar som Karolinska institutets hygieniska institution och professorn i hygien är föreståndare för allmänhygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet. En del kritik har riktats mot denna organisation, varför viss ytterligare utredning skett på denna punkt. Departementschefen finner liksom utredningsmannen att det väsentliga problemet i samordningsfrågan ligger i att den sammanlagda arbetsbördan för avdelningsföreståndaren och professorn visat sig vara för stor för att han på ett tillfredsställande sätt skall hinna sköta båda dessa krävande uppgifter. Inrättandet av en tjänst som biträdande avdelningsföreståndare anses lösa svårigheterna, i det att denne bör kunna övertaga och självständigt svara för större delen av de utifrån kommande utredningsuppgifterna. Professorn bör dessutom befrias från en stor del av undervisningen i hygien. Därför tillstyrkes inrättande av en tjänst för en avdelningsföreståndare jämte ytterligare därmed sammanhängande tjänster. Vissa andra förslag av styrelsen tillstyrkes dock icke av departementschefen.

Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.

Anslag 1958/59	10.400.000 kronor
Förslag 1959/60	11.000.000 kronor

Den 31 december 1957 utgjorde antalet tjänster 1.738. Bland dessa finnas 49 distriktssköterskebarnmorskor. 75 sjuksköterskor har utbildats under år 1958 vid distriktssköterskeskolan. Avgångsprocenten på grund av giftermål, pensionering och dödsfall utgjorde 1957 2,5 %.

Bidrag till avlöningar, resor m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård

Anslag 1958/59	6.000.000 kronor
Förslag 1959/60	6.600.000 kronor

Hälsoövervakningen innebar år 1953 205.394 besök av mödrar och 548.775 besök av barn hos läkare. Antalet mottagningar var 67.444.

År 1959 beräknas antalet besök av mödrar till 250.000 och av barn till 625.000 vid 75.000 läkarmottagningar.

Abortförebyggande åtgärder

Anslag 1958/59	284.000 kronor
Förslag 1959/60	315.000 kronor

Verksamheten har under år 1957 bedrivits vid 15 rådgivningsbyråer. Byrån i Uppsala har godkänts fr. o. m. den 1 juli 1957. En byrå i Västerås och en i Motala har godkänts. Därutöver beräknar medicinalstyrelsen en byrå i Boden från den 1 januari, varför under år 1959 antalet skulle uppgå till 18.

Under år 1957 har 4.691 kvinnor nyinskrivits vid byråerna mot 4.478 år 1956. Departementschefen erinrar om att 1955 års familjerådgivningskommitté föreslagit omorganisation av de nuvarande rådgivningsbyråerna. Det remissbehandlade förslaget är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Bidrag till driften av folktandvården

Anslag 1958/59	10.300.000 kronor
Förslag 1959/60	10.200.000 kronor

Den 1 juli 1958 var 2 centraltandpolikliniker och 631 av 659 inrättade distriktstandpolikliniker i verksamhet. Vid centraltandpolikliniker tjänstgjorde vid samma tid 36 tandläkare, varav 19 lasarettstandläkare. 30 tandläkare var anställda vid tandregleringspolikliniker och antalet distriktstandläkare uppgick till 1.451. 477 tandläkare saknade svensk examen.

Skyddssympning mot polio

Anslag 1958/59	1.000.000 kronor
Förslag 1959/60	1.300.000 kronor

Poliovaccineringen omfattade år 1957 cirka 716.000 personer, i huvudsak skolbarn och förskolebarn samt dessutom cirka 60.000 ur olika åldersgrupper och därav 32.000 värnpliktiga. Under år 1958 torde omkring 380.000 skolbarn och förskolebarn ha vaccinerats. Antalet hittills ympade personer uppskattas till 1.15 miljoner. Under innevarande budgetår planeras en tredje injektion.

Undersökningar beträffande immunitetens längd särskilt för barn i de yngsta åldersgrupperna tyder på att de under 1955—57 födda barnen nästan helt och hållet saknar immunitet mot polio.

Medicinalstyrelsen beräknar att den tredje injektionen kommer att ges till 556.000 personer, vartill 165.000 nya ympningar beräknas för innevarande år.